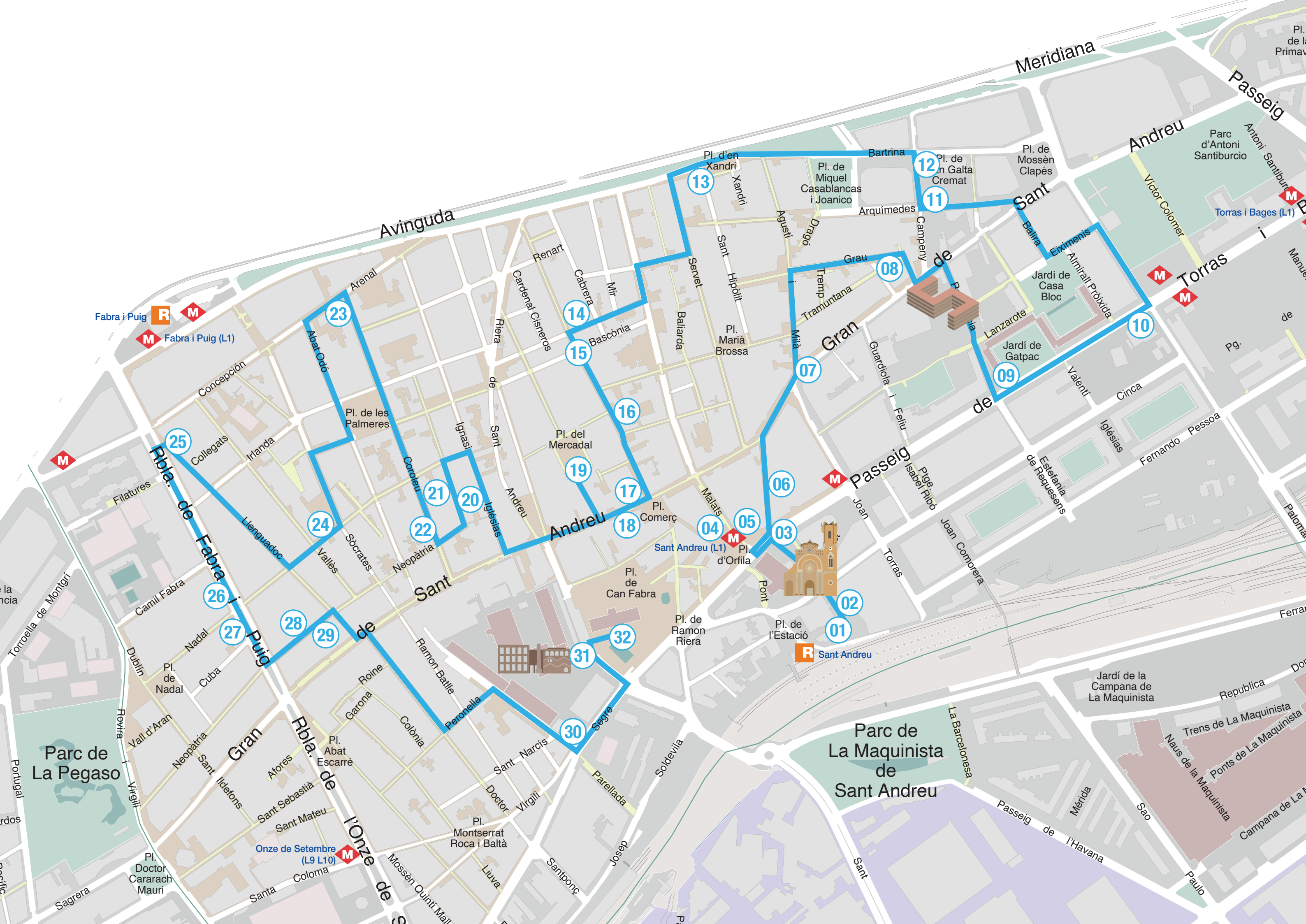

ITINERARI
NUCLI ANTIC

ITINERARI NUCLI ANTIC

Mitjançant aquest itinerari arquitectònic i cultural, descobrirem la història del barri de Sant Andreu, des del seu naixement com a poble fins a l'annexió a la ciutat de Barcelona. L'itinerari repassa espais industrials que han articulat la vida del barri de Sant Andreu, com la Fabra i Coats, espais públics emblemàtics com la plaça Orfila, la plaça del Comerç o la plaça Mercadal, i exemples d'art modernista de primer ordre, com la Casa Vidal, Can Guardiola i el mosaic de Gaudí de la Parròquia de Sant Pacià. Al llarg de la passejada, anirem retrobant el carrer Gran de Sant Andreu, antiga via romana, eix vertebrador i fonamental via de comunicació del barri.

1 ESTACIÓ DE SANT ANDREU COMTAL

Plaça de l'Estació, s/n

Va entrar en funcionament l'any 1854 quan va inaugurar-se la línia ferroviària que enllaçava Barcelona i Granollers. I va ser l'edifici ferroviari en servei més antic d'Espanya fins el seu tancament l'any 2022, amb motiu de l'obertura de la nova estació ferroviària de Sant Andreu. L'edifici se situa a la plaça de l'Estació, que conserva habitatges d'una planta de finals del segle XIX, i està previst que reobri com a equipament cultural amb elements de la imatgeria festiva i cultural de Sant Andreu.

2 CLÍNICA SANT JORDI

Plaça de l'Estació, 12

L'any 1925 la clínica va instal·lar-se en aquesta torre d'estil neoclàssic que ocupava la firma Cafès Debray. Els fundadors foren Josep Dençàs i Agustí Marí. El metge i regidor de l'Ajuntament de Barcelona Josep Carach Mauri, un dels impulsors de la modernització urbana de Sant Andreu, va recolzar el projecte econòmicament.

3 PARRÒQUIA DE SANT ANDREU DE PALOMAR - CAPELLA DELS SEGADORS

Plaça Orfila, 5

L'església actual es va construir sobre les restes d'un antic centre de culte d'origen romànic. Compta amb pintures al fresc dels anys 60 del pintor local J. Verdaguer. Al seu interior encara romanen vestigis de la Capella dels Segadors, des de la qual, el 22 de maig de 1640, pagesos vinguts d'arreu de Catalunya van iniciar la revolta que acabaria donant peu a la Guerra dels Segadors.

4 CASA DE LA VILA

Plaça Orfila, 1

L'actual seu del districte es va construir l'any 1842 sobre els fonaments de l'antic Ajuntament de Sant Andreu de Palomar. Després de l'incendi de 1870, durant la Revolució de Setembre, es va refer. L'any 1915 es va engrandir afegint-hi el cos amb façana del carrer Malats, adquirint aleshores la configuració actual.

5 PLAÇA ORFILA

Antigament havia estat una plaça tancada a la qual s'accedia des dels carrers Ajuntament, Església, Hostal (actualment Malats), Santa Cristina i Pont. La plaça, que acollia l'església parroquial, aglutinava tota la vida activa de la vila de Sant Andreu de Palomar, un petit entramat de carrers i un bon nombre de masies disperses.

6 ANTIGA BIBLIOTECA PÚBLICA DE SANT ANDREU DE PALOMAR

Santa Marta, 12-14

El 1913, Joan Clapés va inaugurar la biblioteca pública de Sant Andreu, amb uns 10.000 llibres, a la seva casa pairal del carrer de Santa Marta. La biblioteca fou saquejada per anarquistes de la CNT-FAI, en esclatar la Guerra Civil. Avui dia encara podem admirar l'edifici modernista que va allotjar la biblioteca, obra de Joan Torras i Guardiola.

7 CARRER GRAN DE SANT ANDREU

Constitueix l'eix vertebral del barri. En els seus orígens, anava des del mas de Cal Borni, a l'extrem sud del carrer Gran, fins a Cal Tisó, a l'extrem nord. El carrer Gran formava part de l'Strata Subteriora romana, l'antiga via que unia Barcelona amb el Vallès, Vic i els Pirineus.

8 CARRER GRAU

Segueix un model urbanístic i arquitectònic únic a Sant Andreu. Al costat nord trobem les cases de planta baixa i planta pis, mentre que a l'altre costat apareixen els jardins individuals, quedant entremig el carrer.

9 CASA BLOC

Passeig Torras i Bages, 85-105

Durant la Segona República, arquitectes del GATCPAC (Grup d'Arquitectes i Tècnics Catalans per al Progrés de l'Arquitectura Contemporània) van dissenyar la Casa Bloc, un projecte social molt innovador que va concretar-se en cinc blocs entrelligats en forma de "S" amb 207 habitatges. Aquest edifici pioner s'alça com una de les icones més representatives de l'arquitectura racionalista al nostre país.

10 LES CARASSES

Passeig Torras i Bages, 108

Antiga masia senyorial del segle XVII reformada a principis del segle XIX. Les figures de terracota de la part superior de la façana principal que donen nom a l'edifici, així com les galeries porxades laterals i les grans balconades, són obra de la reforma de 1825. L'edifici funciona com a escola des del 1931.

11 CENTRE MUNICIPAL DE CULTURA POPULAR DE SANT ANDREU

Arquímedes, 30

El districte de Sant Andreu compta des de l'any 2006 amb un equipament dedicat íntegrament a la cultura popular, el primer que es construeix a la ciutat de Barcelona amb aquestes característiques. És la seu d'entitats com la Coordinadora de Trabucaires de Catalunya i la Federació Catalana dels Tres Tombs.

12 XEMENEIA DE CAN GALTA CREMAT

Campany, 20

Xemenia de l'antiga fàbrica dels germans Mateu, coneguda popularment com Can Galtà Cremat. Construïda l'any 1896, la fàbrica va especialitzar-se en la producció de llana i cotó. Avui dia només queda en peu la xemeneia de maó a cara vista.

13 PREMSA DE VI DE CAN XANDRI

Plaça d'En Xandri

La premsa pertanyia a la masia de Can Xandri, situada antigament entre la plaça d'En Xandri i el carrer de Sant Hipòlit. Presenta la placa Petit paisatge de Barcelona, que atorga l'Institut Municipal del Paisatge Urbà a aquells elements de la ciutat que han configurat la història quotidiana dels barris barcelonins.

14 CARRER PONS I GALLARZA

Conegut antigament com a Camí de Sant Llorenç, té el seu origen en el camí vell de Sant Andreu a Horta que, juntament amb el carrer Gran i la implantació del mercat l'any 1850, configura i estructura el barri. Es tenen notícies de la seva existència des del segle XII.

15 CASAL CATÒLIC - ANTIC CASINO "EL PROGRÉS"

Pons i Gallarza, 58

L'origen de l'edifici va ser l'antiga fàbrica de teixits Vilardell (1890), transformada posteriorment en seu del Casino. El 1919 l'edifici va passar a acollir el Casal Catòlic, que actualment hi segueix oferint activitats culturals, com teatre i dansa.

16 CA L'ESTRUC - CONVENT DE LES GERMANES DE L'ASSUMPCIÓ

Pons i Gallarza, 30-32

L'edifici té els seus orígens al segle XVII, quan era un mas al peu del camí de Sant Andreu a Horta. Es va reconvertir en convent de les Germanes de l'Assumpció. El portal adovellat de la façana, els ampits de les finestres i l'acabat de les teulades li confereixen el caràcter de masia.

17 CASA VIDAL

Gran de Sant Andreu, 255

Obra de l'arquitecte Miquel Pascual Tintorer, aquest edifici modernista allotjava l'històric cafè Versailles a la planta baixa fins el seu tancament l'any 2024. Presenta una sèrie de balconades sinuoses amb baranes de ferro de forja i sota balcons decorats amb trencadís..

18 PLAÇA DEL COMERÇ

Centre neuràlgic de la vida associativa i comercial de l'antic municipi de Sant Andreu de Palomar, aquesta plaça és coneguda popularment com la plaça del Rellojge, a causa del gran rellotge de paret que hi podem veure. En aquesta plaça s'hi trobava el vell Casinet de l'Avenç, avui desaparegut, on Ignasi Iglésias va estrenar algunes de les seves obres.

19 PLAÇA MERCADAL

Fou concebuda, a mitjan segle XIX, en estil neoclàssic, a base de porxadades on posteriorment es recolzarien edificacions d'habitatges. La plaça era el centre neuràlgic de la vida comercial de l'antic poble de Sant Andreu de Palomar. Al mig de la plaça trobem el Mercat de Sant Andreu. L'antic edifici, de 1914, fou enderrocat l'any 2019 per a la construcció del nou mercat remodelat, que va finalitzar l'any 2022. Cal destacar la tasca feta en la coberta i la reutilització de materials (ferro i zinc) de l'antic mercat, que mantenen la memòria històrica.

20 CASA I CENTRE D'ESTUDIS IGNASI IGLÉSIAS

Ignasi Iglésias, 33

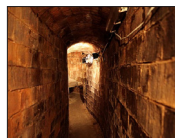
La casa nadiua d'Ignasi Iglésias, figura cabdal del teatre català de finals del segle XIX i principis del XX, acull des del 1984 el Centre d'Estudis Ignasi Iglésias, dedicat a la investigació i la difusió de la història i el patrimoni de Sant Andreu i el Pla de Barcelona.

21 CARRER COROLEU

És una de les urbanitzacions més significatives del centre de Sant Andreu, amb edificis singulars, molts d'ells de caire modernista. Conserva la majoria de les cases originals, construïdes entre 1890 i 1920, per a una població menestral.

22 REFUGI ANTIAERI LA LIRA - SOCIETAT CORAL LA LIRA

Coroleu, 15

Seu de la Societat Coral La Lira, fundada per motius polítics a finals del segle XIX, l'edifici amaga sota terra un refugi antiaeri de la Guerra Civil. El refugi compta amb una galeria de 9 metres de llarg que condueix a una petita sala circular. És visitable.

23 CAN MAZANTINI

Coroleu, 73-77

Conjunt d'edificis modernistes que segueixen el mateix patró compositiu: façana de color verd, grans balcons amb barana de ferro forjat, i carreus dibuixats a la façana. El relleu d'estil barroc que corona els edificis enllaça el conjunt i n'ofereix una imatge unitària.

24 PARRÒQUIA DE SANT PACIÀ - MOSAIC DE GAUDÍ

Monges, 27

Les religioses de Jesús Maria van encarregar el projecte de l'església a l'andreuenc Joan Torras i Guardiola, que, a l'època, ocupava una càtedra de la jove Escola d'Arquitectura de Barcelona, on va tenir per alumne el jove Antoni Gaudí. Torras va projectar una església plenament neogòtica, i va cedir la decoració interior a Gaudí, qui va decorar el paviment amb mosaics de dibuixos geomètrics.

25 PILAR D'AIGUA DE SANT ANDREU

Llenguadoc, 95

S'ocupava de subministrar aigua potable al sector sud de la rambla de Sant Andreu, avui dia rambla de Fabra i Puig. Es tracta d'una torre de tres pisos amb un acabat de maó a cara vista, propi de les construccions industrials de l'època, que prenen com a model la imatge de la indústria anglesa de finals del segle XIX.

26 RAMBLA DE FABRA I PUIG

Va crear-se, a finals del segle XIX, amb la voluntat d'unir Sant Andreu de Palomar i el nucli antic de Santa Eulàlia de Vilapicina. Exhibeix exemples d'arquitectura modernista, ja que la seva centralitat, com en el cas del passeig de Gràcia, va propiciar la construcció d'habitatges per part de la burgesia de la zona, a finals del segle XIX i principis del XX.

27 CAN GUARDIOLA

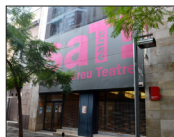
Rambla de Fabra i Puig, 13

Edifici modernista, amb al·lusions decoratives als segles XVI, XVII i XVIII. El coronament de l'edifici rememora les façanes de certes esglésies del barroc català, i l'emmarcament dels balcons remet clarament al plateresc barceloní. Els esgrafiats en forma de garlandes i els balcons amb ferro de forja recorden l'obra de Puig i Cadafalch.

28 SAT! (SANT ANDREU TEATRE)

Neopàtria, 54

Es troba ubicat en unes antigues cotxeres d'autobusos. L'any 2003 es va convertir en un teatre de nova planta. Especialitzat en teatre familiar i per a escoles, ha esdevingut un punt de referència de la ciutat de Barcelona pel que fa als espectacles per a infants.

29 CENTRE CÍVIC SANT ANDREU

Gran de Sant Andreu, 111

Abans del 1874, als terrenys que ara ocupa el Centre Cívic, hi havia la fàbrica de teixits Can Balsells. L'any 1877 l'antiga fàbrica va passar a utilitzar-se com a cotxeres i taller de reparacions del Tramvia de Foc, el primer tramvia que va unir el centre de Barcelona amb Sant Andreu. El naixement dels troleibuses va convertir les cotxeres del tramvia en estació transformadora fins l'any 1960.

30 CAN FONTANET - CENTRE D'INTERPRETACIÓ DELS TRES TOMBS DE SANT ANDREU

Recinte de la Fabra i Coats – Edifici E

Aquesta antiga quadra, integrada dins el nucli fabril de la Fabra i Coats, actualment acull el Centre d'Interpretació de la festa dels Tres Tombs de Sant Andreu i el patrimoni de la Societat per a la Festa de Sant Antoni Abat de Sant Andreu, fundada l'any 1924.

31 FABRA I COATS

Sant Adrià, 20

Al cor de Sant Andreu trobem el recinte fabril de la Fabra i Coats, que va marcar la vida del barri durant els últims anys del segle XIX i els primers decennis del XX. El tipus de construcció respon a la tipologia de la fàbrica de pisos, que va estendre's al pla de Barcelona a mitjans del segle XIX i que va tenir com a resultat la transformació dels espais industrials en grans naus amb rengleres de columnes de ferro, creant d'aquesta manera espais lliures i flexibles.

32 CAN FABRA

Segre, 24-32

L'antiga fàbrica del Rec s'ha reconvertit en un centre cultural que compta amb la biblioteca Ignasi Iglésias, l'Oficina d'Atenció al Ciutadà i el Taller de Músics. A la plaça de Can Fabra trobem la font cibernètica, dotada de sortidors parabòlics i verticals i polvorització amb jocs d'aigua.